

ARVIOINTIKERTOMUS

2020

UURAISTEN KUNTA
TARKASTUSLAUTAKUNTA

Sisällysluettelo

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA TILINTARKASTAJA.....	3
2. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TYÖSKENTELY	3
3. EDELLINEN ARVIOINTIKERTOMUS.....	3
3.1. Uuraisten kunnan taloudellinen tilanne.....	4
3.2. Toiminnallinen arvio.....	7
4. HENKILÖSTÖTILINPÄÄTÖS.....	8
5. INVESTOINNIT.....	8
6. YHTEENVETO	9

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA TILINTARKASTAJA

Vuoden 2020 aikana lautakunnan kokoonpanossa ei tapahtunut muutoksia.

Vuoden aikana lautakunta piti 7 kokousta.

Lautakunnan sihteerinä toimi edelleen asianhallinta- ja palvelusihteerinä Irja Penttinen.

Tilintarkastajana toimi JHT Tuomas Mettomäki.

2. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TYÖSKENTELY

Helmikuussa lautakunta haastatteli vanhustyönjohtajaa kuntamme ikäihmisten palveluista.

Koronan vuoksi muita tutustumiskohteita ei lautakunnalla ollut vuoden aikana.

Tilintarkastaja teki tarkastustyötään pääasiassa etäyhteyksien kautta.

Sidonnaisuusrekisterin ylläpidosta huolehti edelleen lautakuntamme sihteeri. Rekisteri annettiin valtuustolle tiedoksi.

Kunnanjohtaja Juha Valkama antoi vuoden aikana lautakunnalle kaksi kertaa ajankohtaiskatsauksensa. Merkittävin keskustelu käytiin Uuraisten Valokuituverkot Oy:n tilanteesta.

3. EDELLINEN ARVIOINTIKERTOMUS

Vuoden 2019 arviointikertomuksessa tarkastuslautakunnan huolenaiheina olivat Uuraisten Valokuituverkot Oy:n toiminta, sairauspoissaolojen kasvu, kunnan tulojen ja menojen epätasapaino, kunnan väestökehitys sekä henkilöstömenojen voimakas kasvu.

Kunnanvaltuusto päätti toukokuussa 2018 sijoittaa lisää osakepääomaa Valokuituverkot Osakeyhtiöön, mutta päätöksestä valitettiin Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen, joka asetti päätöksen toimeenpanokieltoon. Hallinto-oikeus kumosi

kunnanvaltuuston päätöksen. Kunta haki valituslupaa Korkeimmasta Hallinto-oikeudesta, mutta päätöstä asiassa ei tullut vuoden 2020 loppuun mennessä.

Uuraisten Valokuituverkot Oy:n taloustilanne pysyi myös koko viime vuoden vaikeana. Yhtiön lainojen takauksen järjestelyiden hoitamattomuus on kunnalle suuri riski.

Uuraisilla on toimiva valokuituverkko ja kunta ei ole kuitenkaan joutunut tekemään alaskirjauksia kirjanpitoon.

Kunnan asukasmäärä laski myös vuonna 2020, mutta lasku oli edellistä vuotta pienempi.

Toimintakertomuksen mukaan sairauspoissaolot kääntyivät laskuun. Tarkastuslautakunta pitää suuntaa hyvänä.

Kunnan taloudellista tilannetta tarkastelemme erikseen, mutta edellisten vuosien negatiivinen kehitys on saatu taittumaan omin toimenpitein.

3.1. Uuraisten kunnan taloudellinen tilanne

Tilinpäätöksen mukaan verotuloa kertyi noin 117 000 euroa edellistä vuotta enemmän.

Valtionosuuksia maksettiin Uuraisten kunnalle noin 1 901 000 euroa enemmän kuin edellisenä vuonna.

Viime vuoden tilinpäätöksessä vuosikate nousi selvästi positiiviseksi juuri huomattavasti kohonneiden valtionosuuksien ansiosta.

Tilikauden tulos oli poistojen jälkeen noin 512 000 euroa.

Toimintatulojen kasvu talousarvioon verrattuna oli noin 10 % ja toimintamenot taas alittivat talousarvion noin 1 % verran. Tarkastuslautakunta arvostaa hallintokuntien talouskuria.

Uuraisten kunnan ja kuntakonsernin talousluvut paranivat vuonna 2020 merkittävästi.

Maaliskuun 2019 alussa ovat tulleet voimaan jäljempänä mainitut uudet kriisikuntakriteerit, joiden perusteella kunnassa voidaan käynnistää arviointimenettely.

Kriteereistä Uuraisilla täyttyi ainoastaan konsernin tulojen ja menojen suhdeluku. Taseeseen voidaan kirjata ylijäämää 531 000 euroa.

Kriisikuntakriteerit ovat muuttumassa yhä enemmän koko kuntakonsernin taloutta tarkasteleviksi.

Uuraisilla on nyt tehty toimenpiteitä, jotta ”keltaiset valot” eivät pala eikä tulevina vuosina ole uhkaa joutua arviointimenettelyyn.

Taulukossa on vertailtu muutaman kunnan konsernien taloudellisia tunnuslukuja viiden vuoden ajalta.

Petäjavesi		2016	2017	2018	2019	2020
toimintatuotot/toimintakulut %		31,62	32,09	31,75	30,24	29,92
vuosikate/poistot %	kahtena vuonna < 80 %	85,38	100,5	80,72	0	141,98
vuosikate eur/as		0,38	0,43	0,35	-625,7	636,07
omavaraisuusaste	hyvä taso 70 %	43,42	40,65	38,4	28,74	28,84
suht. velkaantuneisuus	mitä pienempi, sitä parempi	70,94	73,89	81,97	92,71	95,48
kertynyt ylijäämä/as	1. vuotena < 500, 2.vuotena < 1000	2309	2175	2111	2124	1216
kons. lainat/as	kahtena vuotena 50 % yli keskimäär	4947	5201	5758	7039	7831
investointien tulo-rahoitus %	jos alle 100, tarvitaan lainaa tms.	44,78	63,13	33,19	-71,69	95,41
lainanhoitokate	kahtena vuotena < 0,8	0,82	0,45	0,77	-1,05	1,77
Toivakka		2016	2017	2018	2019	2020
toimintatuotot/toimintakulut %		31,11	34,55	30,69	24,08	31,74
vuosikate/poistot %	kahtena vuonna < 80 %	119,2	111,7	59,83	-257,66	227,54
vuosikate eur/as		481,7	789,4	487	-1248,55	1062,76
omavaraisuusaste	hyvä taso 70 %	42,95	39,71	33,99	14,83	19,07
suht. velkaantuneisuus	mitä pienempi, sitä parempi	53,9	61,97	70,73	76,02	89,21
kertynyt ylijäämä/as	1. vuotena < 500, 2.vuotena < 1000	1192	1294	661	-1077	-469
kons. lainat/as	kahtena vuotena 50 % yli keskimäär	3342	4039	4475	5407	7243
investointien tulo-rahoitus %	jos alle 100, tarvitaan lainaa tms.	31	63	34	-158	113
lainanhoitokate	kahtena vuotena < 0,8	1,02	1,84	1,07	-1,75	1,17
Pielavesi		2016	2017	2018	2019	2020
toimintatuotot/toimintakulut %		37,7	38,5	38,2	37,2	39,4
vuosikate/poistot %	kahtena vuonna < 80 %	95	155	102	95	230
vuosikate eur/as		465	826	102	583	1405
omavaraisuusaste	hyvä taso 70 %	34,9	36,4	39,3	39,5	44
suht. velkaantuneisuus	mitä pienempi, sitä parempi	60	58,1	57,9	57,3	51,6
kertynyt ylijäämä/as	1. vuotena < 500, 2.vuotena < 1000	-418	-237	-243	-269	508
kons. lainat/as	kahtena vuotena 50 % yli keskimäär	5590	5699	5654	5635	5576
investointien tulo-rahoitus %	jos alle 100, tarvitaan lainaa tms.	21,7	173,3	152,6	122,9	336,2
lainanhoitokate	kahtena vuotena < 0,8	0,9	1,6	1,5	0,8	2
Vesilahti		2016	2017	2018	2019	2020
toimintatuotot/toimintakulut %		30,5	28,8	28,5	29,5	30,1
vuosikate/poistot %	kahtena vuonna < 80 %	179,1	125,7	7,9	103,9	184
vuosikate eur/as		722	519	32	433	789
omavaraisuusaste	hyvä taso 70 %	34,5	35,3	29,8	27,6	32,9
suht. velkaantuneisuus	mitä pienempi, sitä parempi	60,7	62,4	68,4	72,5	61,9
kertynyt ylijäämä/as	1. vuotena < 500, 2.vuotena < 1000	559	635	237	247	583
kons. lainat/as	kahtena vuotena 50 % yli keskimäär	3585	3418	3693	4501	3791
investointien tulo-rahoitus %	jos alle 100, tarvitaan lainaa tms.	-46	-9,8	93,5	-125	-187
lainanhoitokate	kahtena vuotena < 0,8	1,6	1,3	0,1	0,8	1,6
Pyhäjoki		2016	2017	2018	2019	2020
toimintatuotot/toimintakulut %		50,6	50,7	50,2	49,6	52,5
vuosikate/poistot %	kahtena vuonna < 80 %	136,6	161,5	45	56,5	205,7
vuosikate eur/as		667,3	883,5	517,3	371,7	1502,9
omavaraisuusaste	hyvä taso 70 %	44,9	44,4	41,1	38,7	40,2
suht. velkaantuneisuus	mitä pienempi, sitä parempi	61,1	65,3	67,5	69,8	67,2
kertynyt ylijäämä/as	1. vuotena < 500, 2.vuotena < 1000	4503	4904	4308	4174	4832
kons. lainat/as	kahtena vuotena 50 % yli keskimäär	6246	5789	7095	7873	8376
investointien tulo-rahoitus %	jos alle 100, tarvitaan lainaa tms.	42,8	38,5	46,4	38	87,4
lainanhoitokate	kahtena vuotena < 0,8	2,1	4,8	1,2	1,6	2,4
Uurainen		2016	2017	2018	2019	2020
toimintatuotot/toimintakulut %		29,3	31,1	28,1	27,7	27,4
vuosikate/poistot %	kahtena vuonna < 80 %	118,5	106,1	9,7	21,7	122,5
vuosikate eur/as		543	599	49	177	800
omavaraisuusaste	hyvä taso 70 %	39,63	37,63	33,49	29,71	30,17
suht. velkaantuneisuus	mitä pienempi, sitä parempi	82,89	90,94	100,5	102,95	98,34
kertynyt ylijäämä/as	1. vuotena < 500, 2.vuotena < 1000	4930	5061	3348	457	606
kons. lainat/as	kahtena vuotena 50 % yli keskimäär	5397	6031	6467	7453	7626
investointien tulo-rahoitus %	jos alle 100, tarvitaan lainaa tms.	64,6	45,3	6,4	16,6	164,2
lainanhoitokate	kahtena vuotena < 0,8	0,8	0,8	0,1	0,2	0,8

Arviointimenettely voidaan jatkossa käynnistää:

- jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa. *(ei muutosta nykyiseen)*
- jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa *(ei muutosta nykyiseen)*

TAI

- jos rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet kaikki seuraavat raja-arvot
1. kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia *(nykyisin konsernin negatiivinen vuosikate);*
 2. kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti *(nykyisin 1 prosenttiyksikkö);*
 3. asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla *(nykyisin tunnusluvussa ainoastaan konsernin lainamäärä);*
 4. konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8 *(nykyisin tunnuslukuna: suhteellinen velkaantuneisuus vähintään 50 %).*

Keltaiset valot

Kuntalaissa määritellään edelleen tunnuslukujen raja-arvot, jotka kuvaavat kunnan erityisen vaikeaa taloudellista asemaa. Kuntien olisi tarpeen tunnistaa myös tilanteet, joissa kunta on lähellä raja-arvon täyttymistä. Hallituksen esityksessä on esitetty myös väljemmät raja-arvot (ns. keltaiset valot), jotka eivät vielä johda arviointimenettelyn käynnistämiseen, mutta joiden täytyessä kunnan tulisi kiinnittää erityistä huomiota taloutensa kehitykseen ja analysointiin.

- Konsernin kertynyt alijäämä vähintään 500 €/as
- Konsernin vuosikate % poistoista alle 100
- Tuloveroprosentti 1,5 %-yks. yli keskimääräisen
- Konsernin lainat ja vastuut 25 % yli keskimääräisen
- Konsernin laskennallinen lainanhoitokate alle 1,0

Arviointimenettelyä ei voida käynnistää yllä mainittujen raja-arvojen (keltaiset valot) täytyessä.

3.2. Toiminnallinen arvio

Toimintakertomuksessa on otettu huomioon jokaisen toimialan kohdalla mahdolliset toimintaan vaikuttavat riskit. Kuitenkaan tietoa siitä, onko kunnassa riskienhallintapolitiikka, jonka perusteella on tehty keskitetysti riskianalyysi ja riskienhallintasuunnitelma riskien pienentämiseksi, ei ole. Tarkastuslautakunta kehottaa kunnan virkamiesjohtoa kiinnittämään huomiota riskeihin, niiden säännölliseen, järjestelmälliseen analyysiin sekä toimenpiteisiin, joilla riskejä pienennetään. Jos edellä mainittuja toimenpiteitä on tehty, ne on syytä tuoda julki

toimintakertomuksessa. Nykyisellään ei ole kaikilta osin toimittu tarkastuslautakunnan toivomalla tavalla.

Lautakunta näkee paljon myönteistä tilapalvelumalliin siirtymisessä.

Tarkastuslautakunta edellyttää realismia budjettia laadittaessa.

Hallintokuntien tulee kiinnittää huomiota esimiestyöhön, resurssien tehokkaaseen käyttöön ja kohdentamiseen.

4. HENKILÖSTÖTILINPÄÄTÖS

Tarkastuslautakunta näkee tärkeänä erillisen henkilöstötilinpäätöksen laatimisen. Merkittävä asia oli sairauspoissaolojen huomattava, noin 13 % väheneminen.

Huomattavaa on että 68 %:lla henkilökunnasta ei ollut yhtään sairauspäivää. Toisaalta 9 % henkilöstöstä muodostaa 72 % koko organisaation sairauspoissaolosta.

Tarkastuslautakunta edellyttää, että henkilöstökyselyssä esille nousseet ongelmat esim. työpaikkakiusaamiset, otetaan tarkempaan selvitykseen ja esimiehet laativat toimenpidesuunnitelman tilanteen korjaamiseksi.

5. INVESTOINNIT

Vuosi 2020 oli erittäin maltillisten investointien vuosi. Talousarvioon budjetoitu urheilukentän mittava saneeraus päätettiin siirtää toteutettavaksi vasta vuonna 2021.

6. HAVAINTOJA NELJÄN VUODEN AJALTA

Koska tämä tarkastuslautakunta antaa nyt viimeisen arviointikertomuksensa, haluamme tarkastella havaintojamme pian päättyvän valtuustokauden ajalta.

Kestohuolenaiheena on ollut Uuraisten Valokuituverkot Oy:n taloudellisten järjestelyiden hoitamattomuus.

Olemme kiinnittäneet menneiden vuosien arviointikertomuksissa usein huomiomme sairauspoissaolojen suureen määrään. Kuten edellä todettiin, viime vuoden jälkeen voidaan havaita muutos parempaan suuntaan.

Taloudellisten tunnuslukujen kehityksestä antaa kuvan seuraava taulukko.

UURAINEN 2017 - 2020				
	2017	2018	2019	2020
asukasluku	3748	3779	3 681	3643
verotulot	10 847 293,16	10 655 663,34	11 356 174,32	11 533 098,09
valtionosuudet	9 117 929,00	9 070 242,00	9 293 905,00	11 194 999,00
toimintatuotot	3 384 888,41	2 992 072,63	2 927 959,50	2 796 273,61
toimintakulut	-22 015 119,75	-23 065 879,92	-23 760 319,86	-23 187 042,45
toimintakate	-18 622 373,20	-20 053 553,73	-20 823 241,47	-20 390 768,84
vuosikate	1 605 735,55	-364 544,94	19 075,70	2 267 182,76

Huolestuttavana piirteenä on asukasluvun lasku. Positiivista on kuitenkin se, että syntyneiden määrä on kuolleiden määrää suurempi. Asukasluvun laskun syynä on muuttoliike. Kunnan on saatava pitovoimaa vetovoiman lisäksi.

Yksi merkittävä tapahtuma kuluneen valtuustokauden aikana oli kunnan 150-vuotisjuhlavuosi.

Investoinneista haluamme nostaa Hirvasen uuden koulun käyttöönoton ja laajennuksen, Kyynämöisten koulujen lisätilojen hankinnan ja Leinikinpuiston rakentamisen.

7. YHTEENVETO

Kunnan talous parani merkittävästi vuonna 2020. Suuri syy tähän oli valtionosuuksien lisääntyminen. Koska tuo lisäys johtui Korona-pandemiasta, tulee Uuraisilla tulevina vuosina pitää yllä tiukkaa talouskuria, jotta menneiden vuosien taloudelliset notkahdukset eivät toistuisi.

Tarkastuslautakunta toivoo jatkossa kunnan viestinnässä kiinnitettävän huomiota positiiviseen medianäkyvyyteen.

Myönteistä vuoden 2020 tilinpäätöksessä:

Sairauspoissaolot vähenivät

Nettovelkaantuminen väheni

Henkilöstömenojen kasvu taittui

Talouden tasapainotus onnistui

Perusterveydenhuollon laatu ja toimivuus

Huolenaiheet vuoden 2020 tilinpäätöksessä:

Asukasluku väheni

Kirkonkylän heikko vetovoima

Uuraisten Valokuituverkot Oy:n järjestelemättömät lainat

Tarkastuslautakunnan mielestä vuoden 2020 tilinpäätös voidaan vahvistaa ja tarkastuslautakunta esittää, yhtyen tilintarkastajan lausuntoon, että vastuuvapaus voidaan myöntää.

Uuraisilla 19.5.2021

Arto Veijonen

Simo Koskinen

Jari Flyktman

Pirjo Käpylä

Satu Nieminen